СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 51. | Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 3. марта, 1924. | VOL. XXXII. | No. 51. | Jersey City, N. J., Monday, March 3, 1924. | THREE CENTS

ПАЛАТА ПОСЛІВ УХВАЛЮЄ КОМПРОМІСОВИЙ ПЛЯН

ВАШІНГТОН, 29. лютого. — Палата послів ухвалила нині 408 голосами проти 8 проєкт податкового закона. Ухвалений проєкт се компроміс ріжних проєктів, зладжений конґресменом Лонґвортом. Після нього від низчих приходів платиться 2 проценти податку, від висших 5 та 6 процентів, а надподаток від високих приходів виносить 37 і пів процента.

Проєкт відослано до сенату.

БУРЛИВЕ ЗАСІДАННЄ СЕНАТУ НАД НАФТОВИМ СКАНДАЛОМ

ВАШІНГТОН, 29. лютого. — Через пять годин велася нині в сенаті завзята дебата за нафтові скандали, котрої осередком було внесеннє сенатора Уілера, щоби почати сенатове слідство над поступованнєм ґенерального прокуратора (міністра судівництва) Догерті.

З дебати видно було, що коло Догерті не лишився ні один політичний приятель, лишень Вилис з Огайо. Дебата часто переходила в особисті напади одних сенаторів на других.

НАФТОВЕ СЛІДСТВО

Вашінґтон, 29. лютого. — Перед сенатовим комітетом, що розслідже нафтові скандали, виступав нині зі зізнаннями А. Мичел Палмер, котрий був міністром судівництва за президентури Вилсона, а котрому закидувано, що він теж служив нафтярам.

Палмер підчас зізнань без упину перечив, буцімто він мав щонебудь до діла з нафтярами, і сенатори не потрафили витягнути від нього ніякого признання, хоча держали його кілька годин.

ЗАКИДАЮТЬ, ЩО МЕКАДУ НАРУШИВ ЗАКОН

ВАШІНҐТОН, 29. лютого. — Сенатор Лодж виступив перед сенатом зі закидом, що демократичний провідник Мекаду, що тепер старається о номінацію на кандидата при президіяльних виборах, таки зломив закони своїм адвокатованнєм для нафтових підприємців, бо закон не дозволяє колишньому урядникови виступати адвокатом перед тим урядом, в якому він самий колись урядував. Мекаду-ж якраз адвокатував перед департаментом скарбу.

ЦЕРКВИ ПРОТИ ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНОПРОЄКТА

ВАШІНҐТОН, 29. лютого. — Адміністративний комітет Федеральної Ради Церков, що обєднує всі протестантські церковні орґанізації Злучених Держав, видав публичну заяву проти проєкту Джансона про іміґрацію.

Комітет звертається головно проти постанови, обмежуючої японську іміґрацію. Він називає се обмеженнє нарушеннєм американських зобовязань супроти Япану.

СКАНДАЛ В БЮРІ ВЕТЕРАНІВ ПЕРЕД СУДОМ

ШИКАҐО, 29. лютого. — Велика лава присяжних суддів федерального суду постановила поставити перед суд за хабарництво Чарлза Форбса, колишнього начальника бюра ветеранів. Разом з ним поставлено перед суд контрактора Томсона, котрий заплатив Форбсови хабара.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ БОРОТЬБИ

КАНЗАС СИТІ, Мезуре, 29. лютого. — Віліем Мекаду, котрий добивається номінації на кандидата на президента, заявив, що він не буде відповідати на закиди, пороблені йому сенатором Рідом, бо сей має бути плачений найбільшими різниками Америки, Армуром і Спілкою, щоби компромітувати Мекаду.

Демократична стейтова конвенція Каліфорнії буде ще раз застановлятися над тим, чи порадно класти Мекаду кандидатом партії.

АМЕРИКАНСЬКО-МЕКСИКАНСЬКА УГОДА

ВАШІНҐТОН, 29. лютого. — Завтра о годині 3. сполудня відбудеться тут в департаменті стейту підписаннє нової мексикансько-американської угоди про взаїмні претенсії до себе сих двох держав.

АМЕРИКАНСЬКІ МАРИНАРІ СТЕРЕЖУТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ

ВАШІНҐТОН, 29. лютого. — Американська фльота висадила на беріг в місті Сейбі, в середно-американській републиці Гондурасі, 35 маринарів для оберігання американських конзулятів, жить і маєтків. Більший відділ маринарів стереже гондураської границі на території републики Нікараґви, не допускаючи пачкованнія оружа до Гондураса.

З МЕКСИКАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

ВЕРА КРУС, Мексико, 29. лютого. — Мексиканські федеральні війська добули нині ще одну твердиню повстанців, а саме місто Халяпу.

Повстанський ґенерал Санчес пробував вислати до міста відсіч, але вона прийшла за пізно.

Федеральні війська заняли теж місто Альварадо, порт над Мексиканським заливом, дуже важний для тороговлі цікром та цукровою трощею.

Федеральний уряд збирається занята тепер нафтові околиці.

ВИБУХ ВУЛЬКАНУ

МЕКСИКО, 29. лютого. — Мексиканський вулькан (бхнюча огнем гора) Орісаба, що лежить близько міста Орізаби, в мексиканськім стейті Вера Крусі, почав знова вибух, викидаючи зі себе ляву та наповняючи воздух на [illegible] довкола сірчаними опарами.

ЮНІЇ ПРО ЦЕРКВИ.

ПИТСБУРҐ, ПА., 29. лютого. На зборах так званої міської ради методиської епископальної церкви виступив президент юнії зелізничих машиністів зі закидами, що протестантські церкви стануть на службу капіталістів та поборюють робітничі юнії. Наслідком сього протестантські церкви стратили звязок з народними масами.

ПОСТРІЛЕННЄ УКРАЇНЦЯ.

З Шикаґо, Ілл., пишуть нам: П. Кавацїв, знаний українській колонії в Шикаґо, зістав пострілений в ночі з на 16-го лютого і лежить у Wesley Memorial Hospital при 26-тій і Дірбон улици.

Давнійше Кавацїв брав діяльну участь в життю Укр. Колонії. зорганізовував тов. Вільна Україна від. 139 У. Н. С. а також Січову Сотню ім. Дорошенка і займався представленнями і т. и.

Однак від кількох літ все покинув, а послідними часами то і ніде його не було видно межи Українцями і аж тепер показалось, що П. Кавацїв був членом тайної служби, так званої Secret Service, і володіючи знаменито кількома мовами віддавав неоцінені прислуги поліції, яко фаховий механік працював по фабриках в день, а вночі виконував ще й сю тайну службу. Українцеви жадному ніякої кривди не заподіяв.

Я відвідав його в шпитали— казав мені, що як „вилижеться", то покине на все ту службу і вернеться знова межи Українців.

Як доносить Chicago Daily News, то Кавацїв мав бути дуже здібним членом тайної служби, і зістав пострілений в борбі з бандитами, вночі при Стейт улиці.

НАГОРОДЖУЄ СВОЇХ РОБІТНИКІВ.

Підприємство „Дженерел Електрик Ко." оголосило надгороди для своїх 48 робітників за виїмкові заслуги. Надгороду признають тим, що піддали якийсь новий спосіб у виробі або заряді фабрикою.

ЯКЕ ЇХАЛО, ТАКЕ ЗДИБАЛО.

У відповідь на придуманнє визвиска на напятнованнє людий, що пють горячі трунки не зважаючи на прогибіцію, одна ґазета з Кеймбриджа, в стейті Месечузетсі, оголосила була нагороду на визвиско для тих, що побиваються за прогибіцією. Як відомо, для перших придумано було визвиско „скафло". Тепер визначено 25 долярів нагороди за придуманнє на прогибіційників визвиска „спиґот-биґот".

УКРАЇНІЗАЦІЯ.

Український державний асекураційний комісаріят розіслав усім ґуберніяльним асекураційним (страховим) комітетам обіжник, яким забороняється приймати нових співробітників, що не володіють українською мовою.

ВІД КОРОЛІВСЬКОЇ КИРЕЇ ДО СВЯЩЕНИЧОЇ РЯСИ.

Найстарший син останнього саксонського короля, екс-кронпринц Вільгельм, кінчає студії теольоґії при монастирі в Шварцвальді й має отримати ранньою весною духовне висвяченнє.

ПЯНИЦЯ ВІДРІЗАВ СОБІ ГОЛОВУ НОЖЕМ У ВАРШАВІ.

У варшавських ґазетах читаємо: Дня 4. лютого ц. р. доконав на собі страшної екзекуції власник бляхарського заведення Едвард Пікман. Він повдовів кілька літ, почав чимраз більше запиватися, аж вкінці зробився налоговим пяницею. 4-го лютого випив більшу скількість алькоголю. На Пікмана вдарив атак горячки, в в якому схопив кухонний ніж, сховався під ліжко і відрізав собі ножем голову від катовба.

НІМЕЦЬКІ ДІТИ НА БУКОВИНІ.

На Буковину приїхав транспорт із 300 дітьми, від 4 літ почавши, котрих розібрали до себе горожани, діти робітників, урядовців навіть генералів і учених. Відтак приїде дальший транспорт дітий. Один гуцул з Вижниці майже силою забрав до себе 2-ох хлопців і тепер оповідає про них і тішиться ними більше як своїми пятьма дітьми. Що його особливо дивує, се те, що хлопчика кілька разів кождого дня питають його, яку вони мають роботу робити, бо без роботи їм ніяково. Гуцул потішає їх, що тепер нехай, мовляв спочивають і добре їдять, а вже на весні буде для них робота.

ВІДКОЛИ ПРИ ВІНЧАННЮ УЖИВАЮТЬ ПЕРСТЕНІВ?

Вже давно перед народженням Христа Єгиптяне, Греки й Римляне заручені носили перстені на знак своєї звязи і вірности. Опісля й христіянство ввело цей гарний весільний звичай. У Старинніх Греків носили заручені перстень на четвертому пальци лівої руки, бо від цього пальця — так говорили — йде жила просто до серця. І сьогодня ще богато держиться цього звичаю.

ВОВКИ І МЕДВЕДІ В СЛОВЕНІЇ.

Словінські ґазети пишуть, що словінські селяне подибали в лісах цієї зими богато вовків. Подибали коло самого села і медведя. Словінці чудуються відкіля дійшли до них ці звірята, бо в Словенії (Країні) вони не бувають.

50-ЛІТНІ РОКОВИНИ ВИЗВОЛЕННЯ БОЛГАРІЇ.

Сан-Стефанським миром 19-го лютого 1878-го року освободилась Болгарія. Так отже 19-го лютого ц. р. минуло 50 літ з цього часу.

ЖНИВА У ЛЕДОВАТІМ КРАЮ

В краях, котрі є вічно замерзлі ледом, не може нiщо родитися. Але в Алясці всетаки люде старалися сіяти жито. Як звісно, там земля вся в леді, а з верху покрита мохом. Коли цей мох на деяких місцях усунули й очистили, почав лід з верху топитися. За один рік стопився так глибоко, що можна було посіяти жито і воно родило. Відмерзлої землі все більшає, так що ледяна земля тепер і два метри під верхнею. А цей лід, що так глибоко є під землею, бо додає землі все вохкости. На одному місці викопали посеред такої ледоватої землі криницю, глибоку 7 метрів. Довкола криниці топився лід усе більше і все дальше. Потім тут на цьому стопленому просторі засіяли жито. Так і ці люде, що тепер промишляли лище рибою, займаються тепер і хліборобством.

КНИЖКА, ЩО НЕ Є АНІ ДРУКОВАНА АНІ ПИСАНА.

Один французький князь має книжку, в якій всі слова є вирізувані, і то так гарно, що виглядає, начеб була друкована. Книжка ця споруджена 1640 року, отже вже їй майже 300 літ. Описані в ній муки Христові.

СВЯТІ В ОКУЛЯРАХ.

Окуляри носять люде вже сотки літ. Давніще приписували винахід окулярів св. Ієронимови, який жив тому 1600 літ. Тому св. Ієроніма давніще зображали в окулярах. Таксамо й инших святих, як прим. св. Луку, св. Павла, св. Йосифа й ин. Та й старинні малярі малювали святих тому так, щоби показати які вчені або старі ці святі.

СКІЛЬКІСТЬ СТОВАРИШЕНЬ У ЮГОСЛАВІЇ.

В цілій югославянській державі є около 5000 стоваришень із 60.000 членів. Всі вони є члени Головного Хліборобського Союза, котрий пікдується про їх справи. Половина цих стоваришень припадає на кредитові, 1000 на споживні, а останок на продукційні, молочарські, годовлі худоби, плекання овочів і водні (млини і т. п.).

ПІД КОЛЕСАМИ ТРАМВАЮ.

Дня 27. м. м. при ул. Казимірівській у Львові під трамвай упав 70-літній старець М. Рамрот і потерпів такі тяжкі ушкодження, що того дня помер в лічниці.

БОЛЬШЕВИКИ ТАКИ БУДУЮТЬ ЖИДІВСЬКУ ДЕРЖАВУ НА УКРАЇНІ

МОСКВА, 29. лютого. — Жидівська телеграфічна аґенція повідомляє:

„Совнарком" (совет народніх комісарів) оголосить за кілька днів декрет (указ) про створеннє самоуправної жидівської держави на Кримському півострові.

Жидівська держава буде основана на такихсамих підставах, на яких основуються тругі національні держави в Росії.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 29. лютого. — Вибори до парляменту у Франції мають бути в маю сього року. Політичні партії тепер вже зачинають аґітацію. На передвиборчу арену виступив бувший премієр Бріян, провідник радикальних соціялістів, посадник міста Ліону, Ерріо, а також і старий тиґр Клемансо, котрий покищо тільки висуває своїх аґітаторів. Всі вони поборюють політику премієра Пуанкаре.

ПОЛІТИЧНА КРІЗА В БЕЛЬҐІЇ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 29. лютого. — Король Альберт закликав до себе провідників ріжних політичних партій на нараду у справі політичної крізи, яку викликало поваленнє кабінету Теніса в парляменті.

Теніс заявив, що не прийме завдання наново творити кабінет. Він іде на відпочинок, а потому іде на керманича фінансової інституції в Брусели.

НЕВДАЧА КОМІСІЇ ЛІҐИ

РИМ, 27. лютого. — Наради комісії Ліґи Народів для морського розоруження не довели до нічого.

Ся невдача Ліґи Народів вплинула некорисно на аліянтські дипльоматичні круги і на приклонників Ліґи Народів.

ДЕКЛЯРАЦІЯ ПРО ПРАВА ДІТИЙ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 28. лютого. — Міжнародній Союз Ратовання Дітий приняв нині деклярацію про право дітий.

Декляраціа списана на перґаміні в 36 мовах.

В ній сказано, що людство повинно дати дітям все, що має найліпшого, та що обовязок для дітий повинен бути понад всякі мотиви расові, націнальні, або релігійні. Далі там вказано на обовязки суспільности дбати про фізичне і духове вихованнє дітий та про охорону перед визиском їх молодечих сил.

ПРОЦЕС ЛЮДЕНДОРФА

МІНХЕН, столиця Баварії, 29. лютого. — Процес проти ґенерала Людендорфа за державну зраду тягнеться вже кілька днів.

Людендорф у своїй обороні заявив, що вправді він брав участь у перевороті монархістів, але брав участь і премієр фон Кар і другі. Він зазначив, що не вірив, аби сама Баварія вспіла повалити републиканський лад в цілій Німеччині.

ВЕЛИКІ, ШИРОКІ І НЕДАЛЕКІ ПЛЯНИ „ТОВАРИША" АПФЕЛЬБАВМА

МОСКВА, 29. лютого. — Голова тутешнього „комінтерну" (комуністичного інтернаціоналу) Г. Зіновєв, написав нині в комуністичному орґані Правда, що комунізм робить великі поступи в Злучених Державах і в Японії, та що большевики хотять в недалекому часі перенести осідок „комінтерну" з Москви до більше промислової держави.

Він каже, що большевицька революція перейде Европу через Німеччину. Великих перемін в Европі й у цілому світі він сподівається за 5 літ.

Він назначив програму, в якій каже зачинати „пролетарську" революцюї з Німеччини. Сій революції мають помогти большевики в Польщі, Чехо-Словаччині, Австрії, Франції і Росії. Далі большевики мають старатись о скріпленнє комуністичної партії в Анґлії, Америці і Японії і повинні дати поміч комуністам в Польщі і в Болгарії. Вкінці комуністи мають старатись довести до єдиного фронту всіх соціялістів і зеднувати симпатії і поміч для „першої пролетарської держави", якою, як каже, є Росія.

В МОСКОВЩИНІ ПРОДАЮТЬ ДІВЧАТА ЗА ЗБІЖЕ

МОСКВА, 29. лютого. — В північній Московщині, в ґубернії Вятка, продають дівчата за збіже.

Наречені платять батькам дівчини, з якою хотять повінчатись, по 400 до 3,000 фунтів жита. Се залежить від „якости" дівчини.

Кромі того батьки іноді вимагають за дочку ще й чобіт та одягу. При сьому бівчат не питаються про їх волю, а відтак силою вінчають і віддають батькам молодого.

Про се пише тутешня большевицька ґазета „Беднота" і взиває большевицький уряд, щоб заборонив сі практики.

ЗЕМЛЕТРУС

МАДРИД, столиця Еспанії, 29. лютого. — В середу було чути землетрясеннє в Піренейських горах.

Рівночасно, як сповіщають, було землетрясеннє в Єрусалимі, столиці Палестини, і в Мондольфо, в Італії.

ЛИТВА ДІСТАНЕ ПОЗИЧКУ У ВИСОТІ МІЛІОН ФУНТІВ

КОВНО, столиця Литви, 14. лютого. — Переговори в справі анґлійської позички для Литви на укінченню. Позичка виносити-ме міліон фунтів стерлинґів. Литва дістане їх в матеріялах. До Литви перевезено буде 12,000 тон зелізничих шин, 800 ваґонів, 40 льокомотив і 140 мостів. Замовлення на се дістануть анґлійські фірми.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗНАЙМО ЧУЖИХ КОРДОНІВ В СОЮЗІ.

На другому місці нинішнього числа подані дві замітні подяки родин померших членів Українського Народного Союза. Замітні сі подяки тим, що в обох случаях родини померших находяться на тих землях України, які Галичани в своїй провінціональности звикли називати „закордонною Україною", „наддніпрянською Україною", чи „російською Україною", чи як ще там.

Сі подяки се живий доказ, що серед наших земляків по другій стороні штучних розмежовань, поставлених на нашій землі нашими національними ворогами, живе українське свідоме серце, яке вважаєся за одно з Українцями зі західних українських земель, та горнеться до одної громади з ними, до Українського Народного Союза.

Український Народний Союз не робить ніякої ріжниці межи Українцями західними та східними, наддніпрянськими чи наддністрянськими, передкордонними чи закордонними, чи як ще там не ділити неділиму Україну. Український Народний Союз не питає людину за віру, він одноково щиро витає в себе Українців всяких вір, партій, політичних стремлінь. Для нього головне, щоби просячий о приняття був Українцем, щоби Український Народний Союз остав українським не лишень по своїй назві, але й по своїм складі.

Український Народний Союз звертає увагу на те, що до нього просяться в члени Білороси, Литовці, Чехи, Словаки, ба навіть Москалі й Поляки, не дивляться на протимосковське на протипольське становище органу організації. Всі вони дорожать членьством Українського Народного Союза, бо вважають його сильною, певною, матеріяльно обезпеченою організацією, точною в виконуванню своїх зобовязань супроти членів та їх родин.

Український Народний Союз звертає на се увагу і закликає своїх свідомих прихильників, які організують нових членів до нього, аби вони звернули пильну увагу на наших братів знад Дніпра, на наших земляків з Поділля, Волині, Полісся, Холмщини. Сих наших братів є тепер в Америці немало. Свіжих імігрантів начисляється на тисячі. Вони держалися досі осторонь від українських народних організацій, бо в них не було богато національної свідомости. Та се вже змінилося під упливом подій послідних літ. Листи, які приходять до них з України, розбуджують приспану московською агітацією любов до свого. Вони приступлять до української запомогової організації, коби лишень до них підійти.

Обовязок зробити се спочиває на наших свідомих членах. Треба лишень кинути байдужність і упередження та взятися до діла. Робота мусить видати плоди. Най не стане сих штучних кордонів, які непомітно вбилися в нашу голову через те, що ми так довго оглядали сі кордони вирисовані на картах. Най в Українськім Народнім Союзі згуртуються всі вкраїнські племена, від Лемків та Холмчаків на заході по Кубанців, запорожських правнуків, на сході.

Най буде одна соборна Україна й один соборний Український Народний Союз!

В ПОГОНІ ЗА УКРАЇНСЬКИМ УНІВЕРСИТЕТОМ У ЛЬВОВІ.

Дня 8-го лютого с. р. від самого ранку львівська поліція кинулась пошукувати за українським університетом. Ревізії переведено в домі „Сільського Господаря" при ул. Зіморовича і в домі „Просвіти" в ринду. Забрано університетські документи, індекси, книги, писма і т. д. Забрано також цілу канцелярію Краєвої Студентської Ради. Арештовано 9 студентів, між ними Цурковського, Коцюбу, Кушніра і др.

Загальне вражіннє є, що ті ревізії стоять у звязку з бойкотом тих студентів, що вписані на польські школи.

В неділю 10. с. м. розпочався тиждень Високих Шкіл у Львові збірками біля церков. Поліція не допускала до збірок та під церквою арештувала студентку Панкевичівну.

Видно, Ляхи не здають собі справи з того, що все те на них гірко відімститься.

ЗАНЕПОКОЄННЄ МІЖ ПОЛЯКАМИ.

Краківський „Нови Дзеннік" подає з Варшави осьяку вістку:

Підчас ґенеральної дебати в буджетовій комісії над буджетом заграничних справ говорив заступник міністра Бертоні між іншим і про відносини Польщі до нового англійського міністерства і при тій нагоді відчитав звіт польського посла в Лондоні Скірмунта. Після того звіту має уряд Мекданелда вже в найблизшому часі підняти енерґійну акцію в справі національних меньшостий в Польщі. Та англійська ініціятива стоїть у звязи також зі справою статута для Східної Галичини.

Сі відомости Бертонія викликали в польських кругах велике занепокоєннє.

Др. К. Тр.

ЧЕСЬКІ КЛОПОТИ „РЕПАРАЦІЙНІ" ТА ПІДКАРПАТСЬКІ ХРІЇ.

(Оригінальна допись „Свободи" з Праги).

Не улягало доси сумнівови, що зі всіх „спадщинних" держав, які повстали по розвалі Австрії є Чехословаччина першою так що до порядку, який у ній панує, як і передовсім зі згляду на своє добре уґрунтоване економічне положення. — На чолі цеї держави стоїть людина такої глубокої політичної мудрости, як Др. Масарик а фінанси її уґрунтував так ґеніяльний на тім поли чоловік як Др. Рашін, котрого безперечною заслугою є, що одна чеська корона стоїть тепер майже чверть міліона польських марок а над два тисячи корон австрійських. Чеський промисл пішов надзвичайно в гору, чеський малоземельний селянин дістає сукцесивно нові ґрунта головно з поділу великих шляхоцьких, переважно доси німецьких лятіфундій. На чолі заграничної чеськословацької політики стоїть оборотний Др. Бенеш, котрого ще недавно один з заграничних дипльоматів назвав найліпшим чеськословацьким міністром війни. Його дипльоматія іде іменно до цего, щоби взагалі чсл. републики на війну не наражати, а на випадок війни — щоби мати добрих то є сильних союзників. А здібність предвидження — що є одною з найважнійших прикмет доброго політика — є у Др. Бенеша дуже велика; він бачить головну будучу опору для Чехословаччини в Росії, зглядно у републиках, що входять в склад теперішної советської держави і під цим зглядом він годиться зі своїм завзятим противником політичним Др. Крамаржом, лише що той послідний бажає собі конче „адної, неділімої", хочби і під царем, але з рівночасним придуманнем всіх сепаратизмів, а Др. Бенеш числиться з тими сепаратизмами яко з природним проявом розвою тих націй, що входять тепер в склад совітського державного конґльомерату. І тому він піддержує не лише еміґрантів Росіян (над 7.000 самих студентів) але і Українців (студентів около 3.000) та Білорусинів (не більше як 100). Зложивши до купи „малу антанту" — він дуже щасливо зашахував цим дуже небезпечного для Чехів сусіда — Мадярщину, а посередно і Польщу, котра все ще числить на евентуальну поміч мадярського братання. Як доси поводилось п. Бенешови світло, пляни удавались, а серед малої антанти він властиво грав ролю диріґента. Та як каже Шіллер: „нічим незакаламучена радість життя — не була ще ніколи удїлом якогось смертного чоловіка".

Так і щастє п. Бенеша почалося поволи рвати, а на овиді його політики почали появлятись хмари неудачи... Найважнійший для нього союзник та член малої антанти Югославія ні сіло, ні пало погодилася зі своїм небезпечним суперником Італією, котра є рівночасно майже явним союзником Мадярщини, найзавзятійшого ворога Чехословаччини. Правда і се, що п. Бенешови удалося заключити новий договір з Францією, але се були радше „страхи на Ляхи", бо союз між тими державами був і доси, чого найкращим доказом є, що французькі ґенеральштаблери ґаздують собі в Чехах як на власнім подвірю. Однак той договір з Францією, більше так сказати декоративного значіння дуже якось несподобався другим членам малої антанти зосібна Румунії, котра і так — плекаючи в грудях властиво циганського духа — стояла рівночасно в дуже близьких відносинах з Польщею, як звісно встеклою на Чехів, та підпираючу злобно словацьку ірриденту. Та — як звісно — нещастє не любить ходити осібняком, а шукає собі все якоїсь компанії. І хоч Англія далеченько то всеж таки вона є першою державою на земській кулі а така зміна у ній, як обнятте уряду робітничою партією — не могла бути без наслідків і для Чехословаччини. Цей новий уряд змінив відразу тактитку, а підсуваючи міну під Францію — признав чимскорше „de jure" советську державу, а хоч тим кроком упередив Італію, то всеж таки зараз наблизився і до неї. Що більше — і Ромунія зачала очком кидати до Анґлії сподіваючися мати у ній найбільшу опору на випадок заострення відносин з Росією. Москаль Чічерін, голова в політичних справах, дуже крепка — заявив недавно зібраним у нього чужим журналістам, що малу антанту уважає вже за розбиту. Йому з неї і так користи много не було, не було користи і з Чехословаччини, котра попираючи російських еміґрантів попирає властиво — в поняттю большевицькім — контрреволюцію. А хоч Др. Бенеш взагалі заявив, що він помагає Росії яко такій, але ані лівим ані правим, то в практиці все таки на те виходить, що чеський уряд мусить виступати дуже гостро проти комуністичної акції, хотя і комуністам чеським дуже далеко під зглядом дикости та кровожадности до їх московських первовзорів.

Неудачами Чехів у области заграничної політики тішаться — може Німці, Ґермани? — Ні! таки близкі сусіди з другого боку, славянські браття — Поляки, котрі підняли побідоносний зов та верещать, що аж тепер прийде коза до воза і що Поляки аж тепер запрезентують беззглядно будучі в їх руках вексли Чехам до заплати! Однак і на тім ще не конець!

Правда, що велика антанта помогла Чехам до державної самостійности, але вони мусять їй за це заплатити. Вона мовчала — доки мовчала, але коли тепер навіть французький франк почав летіти в долину а безумовне признанне советів з боку Англії відбирає Франції надію на стягненнє з Росії давних, ще до рук царя чи там його уряду виплачених пожичок — зачинає і велика антанта, а у ній в першім раді ново-союзна Франція домагатись від Чехії: плати небоже за свободу! Любов своїм боком — але де іде о матеріяльні справи, там любов іде пріч! І цікава річ, що і ті виплати, що їх має виконати Чехословакія — звуть репараціями. Німеччину побили — платіть також репарацію! Одним словом цікава етика у тої великої антанти, що ішла у всесвітню війну під окликом: „за правду та свободу проти німецького варварства!"

Дуже цікаві голоси чеської преси про ту справу, причім мусимо піднести, що антанта каже собі платити і за ті колишні державно-австрійські добра (поля, ліси, замки, каменці і т. и.) що лежать в границях теперішної чеської держави.

Перше порушило справу тих „репарацій" комуністичне **„Руде (червоне) Право"**, котре піднесло, що ті суми за державні добра є за високі і що через їх заплату вийшли би для держави дуже фатальні наслідки. Кошти ріжних австрійських предприємств, будови замків, касарень і т. ин. заплатили преці Чехи вже колись своїми податками. Надто Чехословаччина і так переняла на себе два і пів міліярди золотих корон з давного австрійського державного довгу; платячи отже тепер ще з того титулу і репарацію — Чехи властиво платили би за те саме вже пораз третий!

„Чесько Слово", що стоїть близко до Др. Бенеша заявило на се, що уряд стараєся вже у антанти о знижку суми тих репарацій.

Дуже остро поставився до цего питання орґан аґраріїв та міністра президента Швеглі **„Венков"** (село). Та часопись стоїть на становищи, що Чехословакія не є взагалі обовязана платити так високих коштів репараційних. Колц би вона крім такси за висвободженне у висоті пятьох міліярдів чеських корон мала ще заплатити двайцять міліярдів за державні добра то це би було цілковитим знищеннем чеськословацької держави під економічним оглядом. Поконані у світовій війні держави Німеччина, Австрія та Мадярщина стараються ріжними штучками репарацій не платити, і вони знаходять зрозуміннє, прихильність та фінансову поміч у антанти. Колиж би це мало іти на кошт Чехословакії, то це би довело до дуже сумного кінця. Чехословаччина і так вже ведена великодушностю підписала пожичку для ратовання теперішної Австрії, але сим вона зробила вже всьо, що було в її можности. Колиби вона мала платити такі страшні суми, то ще більші повинні би платити Франція, Німеччина, Італія та Росія. Це не випадає, щоби Чехів зато так тяжко карати, що вони стануди за антантою і якби справді прийшло до того, то всі Чехи підоймуться як один муж до відпору.

Орґан нац. демократів (Крамаржа) **„Народні лісти"** кажуть, що це прямо недопусканє, щоби Чехословаччина, що так мало територіяльно зискала, мала найбільшу суму платити. Та часопись вичислює які великі воєнні кошта понесла Чехословакія і як великі заслуги мають Чехословаки около побіди антанти. Чехи не дадуть себе виссати до послідної каплі крови і то на річ тої держави (Франції), котра найбільше загарбала чужих територій, так що не дасться навіть погодити з засадою самоозначення. Уряд тої держави провадить впрочім політику дуже наближену до імперіялізму, проти котрого властиво мала антанта нібито боротись. Коли би Чехословакія мала більше платити, ніж то поправді належиться, то це би мало фатальний вплив на настрій цілого краю. Єще може прийти така хвиля, що треба буде далеко більше будувати на чувство вдяки по стороні чеськословацького народа, ніж це кому може докищо видаватись!

(Дальше буде).

ДОПИСІ

ДЖАНСТАВН, ПА.

Проч з яничарами!

Відколи російські большевики захопили власть на Україні, від того часу стараються закріпити свою власть, щоби й на будуче держати в своїх кіґтях українських невільників. Українцям обіцюють комуністичні золоті гори, щоби тільки затягнути під совецько-большевицьке ярмо. Кількох тутейших парубків українських далися задурманити большевизмом. В неділю, 20-го січня, тих кілька дурманців устроїли собі віче. На се віче прибув аж з Шикаґо „товаріщ" Княжевич, як делеґат чи головний бесідник. Зайшов і я на се віче з цікавости, послухати проповіди висше згаданого товаріша делеґата.

Тутейші Українці нераді і неласі на комуну і тому на комуністичні віча незаходять, хиба дехто з цікавости послухати большевицьких обіцянок. На се віче зійшлося яких з шістьдесять „товаришів". З того числа було дві третих позамісцевих. Хто заходить на большевицькі віча, той наслухався комуністичних лайок. З таков програмов виступив на згаданім вічу „товаріщ" Княжевич. Злаяв небіжку Австрію, Росію, Польщу і всі инші буржуазні держави як Францію, Англію і инші; наострив ножі на капіталістів, на буржуїв і громом розбив їх голови, а робітникам українським обіцяв рай під большевицьким пануваннем. Найбільше громів висипав на українських „буржуїв-капіталістів". Він впевняв, що большевики завсіди хотіли Україні добра, а що тільки у цьому намірі стояли їм на перешкоді такі буржуї, як Петрушевич, Грушевський, Тютюник, Петлюра і инші, котрі від грому повтікали заграницю і звідтам шкодили большевикам. Аж тепер „прийшло на них оздоровленне, вертаються на советську Росію, падають до ніг большевикам, сповідаються з давних гріхів, щоби тілько дістати прощенне, а також взивають до покаяння тих буржуїв, що єще зістали заграницею".

Оттак-то висше згаданий „товаріщ делеґат", намахавши руками, висипавши всі громи на буржуїв, накивав їм пальцем в чоботі, та насолодив присутних комуністичним царством. Відтак вичерпаний зі сили і політики, заняв сидженнє. Підчас того предсідатель віча запорядив зібрати доляри. Є ще кількох бесідників виступало, але за них шкода забирати місце в „Свободі".

У відповідь на всі нісенітниці большевицького аґента, мусимо пригадати усе те добро, яке нанесли Україні большевики. Хто, як не вони завалили українську державу? Хто виголодив міліони українського народу? Хто розстріляв і вимордував сотки тисяч найлучших синів України? Хто віддає українську землю в руки чужинцям? Хто зробив сиротами міліони українських дітий і пустив їх блукати і гинути по українських степах? Хто віддав Буковину і Бесарабію в руки Румунам та Галичину, Волинь, Холмщину і Підляше в руки Ляхів? Хто знищив усю свободу на українській землі, хто збагрив кровію кождий кут української землі? Хто боронить їх і представляє як добродіїв — найбільших катів і кровопійців, яких колинебудь зазнала Україна, такий чоловік не є вже навіть чоловіком, бо в нім нема вже навіть людяного чувства. Супроти московських наїзників є тільки оден клич на Україні, а це: Смерть найгіршим ворогам українського робучого народу! Впрочім російський совецький уряд найліпшу прихильність докаже до України, як забереться з України.

Вже місяць минув, як відбулося згадане віче і шкодаби було місця в свободі якби не те, що через це віче шириться роздор в тутейшім братстві, від. 300 У. Н. Союза. На згаданім вічу „товаріщ" Княжевич розказав, щоби товариші вислали делеґата на український робітничий конґрес до Ню Йорку. А тому, що в товаристві, яке устроювало згадане віче, замало товаришів і в кишенях вітер віє так гайда до братства від. 300 У. Н. Союза за делеґатом. Черговий мітінґ братства відбувся 17. лютого і на мітінґу бувший касієр, знаний віддавна як прихильник большевизму, поставив внесенне, щоби братство (відділ 300 У. Н. С.) вислало делеґата до Ню Йорку на „український робітничий конґрес". Предсідатель згаданого братства, не вважаючи на статут і протести зі сторони членів, дав під голосованне. А що лише вісім членів голосувало „за" а решта членів не голосувало, так предсідатель постановив скликати специяльний мітінґ в тій справі, не вважаючи на протест зі сторони членів. Тутейші Українці вже переконані, до чого довів тут большевизм і длятого на будуче, щоби зберегти добре імя тутейшого відділу ч. 300 У. Н. Союза, повинні збутися комунізму раз на все. Свідомі Українці, члени відділу повинні усі зійтися і запротестувати та недопустити до того, щоби мати якунебудь спілку із яничарами, які є на службі найстрашніщих тиранів, а смертельних ворогів українського народу.

Проч з московськими большевиками та хі наймитами, які за юдині гроші, продають свою власну батьківщину!

Сторожинець.

ВИЛИМЕНТИК, КОНН.

Коляда на народні цілн.

Як по всіх місцевостях, так і наші Українці незабули про народні цілі і пішли колядувати вдень Рождества Христового по хатах щирих Українців. Вони не відмовили своеї лепти на ціль народну, але як видно було кождий радо і щиро жертвував.

Жертви зложили слідуючі: по $3.00: Стефан Кінчик і браття Туранські; по $2.00: Василь Гірчиця, Василь Кінчик і Андрій Савка; Дм. Добуш $1.50; по $1.00: Андрій Плеш, Атанас Сороколіт, Анна Котик, Парашка Котик, Іван Грищишин і Антін Крупа; Пелагія і Андрій Чарковський 75 ц. Ходили колядувати: В. Гірчиця, В. Кінчик, Д. Добуш, Йосиф Жабський, А. Крупа і Володимир Грищишин.

При сій нагоді згадаю також про наших опікунів, котрі дали поміч студентам в Европі і кілько гроший зложили. Наводжу їх імена: По 12 дол.: Антін Лемешко, з Вебстер, Месс., Василь Драґан з Путман, Конн.; Андрій Мних з Вестерли, Р. Ай. 6 дол.; з Віллімантик, Конн. по 12 дол.: Стефан Кінчик, Василь Гірчиця, о. Василь Кошель і Андрій Савка; браття Туранські 2 дол.; Василь Кінчик 1 дол. — З того вислано на руки Т-ва Укр. Молодіжи в Ню Йорку 25 дол., пізнійше вислано через Амерікен Експрес Ко. до Т-ва Прихильників Освіти у Відни на руки проф. д-ра Дністрянського 35 дол. як було вже оголошено в час. Свобода. З тих 35 дол. дістали поміч двох студентів Григорій Явний і Василь Бабій (оден на 3 місяці, другий на 4 місяці). З опікунчих гроший остало еще $18.50, заколядували $20.25 разом $38.75. Тепер з тих гроший вислано 20 дол на поміч студентам до повисше згаданого Т-ва у Відни на руки проф. др. Дністрянського, а 15 дол. до Т-ва Помочі Інвалідам на руки голови Т-ва З. Лукавецького для наших борців Інвалідів; посилано через Амерікен Експрес Ко. Посвідка висилки і нумер чеків 237804 і 237806 разом 35 дол., оплата $2.75. Решта зістало в касі; як узбираеться більше так вишлемо пізнійше.

Усім опікунам, жертводавцям і колядникам щире українське спасибі.

Опікун і колядник.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Заклик до Деносівців, пов. Тернопіль.

Дорогі Родимці! Перенесіться думками на хвилю в своє рідне село. Погляньте на свій дорогий Денисів. Подивіться, кілько горя пережив він за час десятьлітного лихоліття. На місцях, де колись красувалася школа, Скіл, читальня, Спілкова Торговля, тепер з бурянами вітер розмовляє. Місто просторих колись хат стоять сумно маленькі будки з глини. Не кажемо нічого про наші війною знищені господарства. Важнійші для нас наші просвітні і культурні товариства, які нидіють без власної хати, бо без них пропадає наше молоде покоління. Буряном поростає давна слава Денисова. Весною рішили ми безумовно приступити до будови власної хати в якій найшлиби приміщенне всі наші вище згадані товариства і до того захист для воєнних сиріток, яких в нашім Денисові є 76! Початки вже зроблені. Численні жертви в збіжу і будівельних матеріялах дають запоруку, що буде чим довести задуману будову під дах. Але на викінченне будинку треба буде втроє тільки фондів. При обезціненню збіжа (оден корець пшениці оден і пів доляра) наші громадяни не всилі зложити. Прийшлобся проте будову припинити. І тому Комітет будови рішив закликати всіх уроженців Денисова за океаном, щоб допомогли діло звершити. Ми віримо, що Ви, Дорогі Краяни, яким доля ощадила воєнних страхіть, відгукнетеся на наш поклик щедрою жертвою. Спис жертводавців запишеться в прoпамятній книгі читальні в Денисові для приміру грядушим поколіням. Ласкаві жертви шліть на адресу Стефана Мазепи, голова читальні Просвіти в Денисові. Жертводавців проситься рівночасно прислати свої фотоґрафії, щоби умістити їх на стіні головної салі нового будинку як портрети добродіїв села Денисова.

Комітет будови дому Просвіти в Денисові. Підпис і печать голови читальні Просвіти Стефан Мазепа. Підпис і печать голови „Спілкової Торговлі", Васнлак. Підпис і печать голови Товариства охороний дітий Іванна Блашкевич.

Коли ми одержали тую просьбу, то зійшлися і створили комітет несения помочі на згаданий дім і відразу зложилисьмо від себе жертви, хто кілько міг, а саме: Михайло Дусановський 25 дол., Григорий Бербець 15 дол., Ів. Дусановський 10 дол., Павло Вареница 10 дол., Йосиф Гаврилюк 5 дол., що разом виносить 65 долярів. А тому, що нас тут в Ню Йорку, нема більше, тому звертаємося через часопис і кличемо до Ваших щирих сердець: Дорогі Родимці, не відмовтеся від жертви на поміч свойому рідному селу! Листи просимо слати на адресу: H. Berbez, Standard Bank, 55 Avenue B, cor. 4th St., New York, N. Y.

Михайло Дусановський, голова,
Павло Вареница,
Григорій Бербець, писар.

СОГО, ПА.

Теодор Куруна 2.00; по 1.00: М. Федуняк, О. Чернецький, П. Якубів, І. Драпала, А. Федьків, О. Іванців, Д. Іванців, М. Олиниць, М. Дириняк, М. Дяк, І. Слободзяник, І. Бикіш, П. Фидоровець, В. Атаманчук, В. Тимко, І. Атаспанчук, В. Воловський, Б. Іванув, С. Гіми; по 50 цнт.: Н. Крижалка, П. Федуняк, І. Варунок, М. Сулич, І. Квятик 35 цнт.

Разом заколядовано $73.55. Винагородження дітей $6.20; оплата посилки $2.75. — Вислано $65.00.

Всім жертводавцям складає шкільна дітвора найщирійшу подяку, що не жалували своеї лепти на часопис „Молоду Україну". Повне признання належиться зложити Впов. Родимцям зі Сого за щирий і милий дар „Молодій Україні". За це кожда околиця буде мати пренумеровану на цілий рік для своеї школи „Молоду Україну".

С. Ягелло.

КОГУС, Н. Й.

Діти дітям.

Перечитавши в „Свободі" поклик від комітету Захисту Українських Сиріт в Тернополі, ми українські робітники переселенці з тернопільського і сусідних повітів, нарадившись між собою, постановили з нагоди Різдва піти з колядою поміж своїх людий і зібрати дещо на спомогу згаданого Захисту. Вибрано комітет споміж себе, котрий мав цею справою занятися. В тім самім часі гостив у нас прибувший недавно з краю оден свідомий селянин з Тернопільщини, і від него вибраний комітет засягнув ширших інформацій про життя нашого народа в Тернопільщині, причім зайшла бесіда і про Тернопільський Захист. Зі слів, які говорив цей чоловік ми довідались, що поміч потрібна, і що Захистови помагають зі сіл всі, хто чим може, хто мукою, крупами, бараболями і т. п., а на літо забирають люди цих дітий на села, і котрі з них здоровші та сильнійші, помагають господарам в праці через жнива.

Найгірше це, що діти ходять напів нагі, бо не можна нівідки роздобути одежі.

На Святий Вечір пішов гурток дівчат-школярок, під проводом Д. Зальопаного, з написю „Поможіть тернопільським сиротам!" Колядників приняли всюди щиро і радо.

Жертви зложили слідуючі: С. Фіялка, Ан. Афінович, В. Станько, Д. Зальопаний, Ю. Мазуркевич, І. Бобрівець, Й. Лозинський, М. Мазурик, І. Колосовський, М. Галашин, Г. Недільський, І. Недільський, Л. Кубай, Д. Посідь, І. Зазуляк, М. Говікович, В. Поврозник, Г. Базар, А. Мазурик, М. Барабан, В. Любянецький, Н. Назарко, Й. Нагумяк, С. Цікавий, о. Л. Чапельський, Т. Недільський, Н. Заблоцький по 1.00; С. Думала, Н. Муляр, Н. Колосовський, В. Партак, В. Вівчар, М. Петрик, Т. Волоськовська, М. Цілінський, В. Хамуляк, І. Столяр, Н. Палюх, О. Дмитрусь, Т. Маліґлувка, Д. Кондрат, І. Кречковський, Аф. Афінович і О. Лебедьов по 50 цнт.; І. Качунь, М. Рожинський, Й. Зібровський, Л. Апостол, Римар і В. Дерлиця по 25 цнт. — Разом заколядувано $37.00.

Гроші вислано до комітету в Тернополи через Амерікен Експрес Ко., число посвідки 240286 (35.00 а 2.00 пересилка, разом робить 37.00) і ту суму виплатять там в амер. долярах.

Колядувати ходили отсі школярки: Анна Станько, Анна Афінович, Надія Петрик, Анна Бобрівець, Наталія Кречковська, Ольга Фіялка, Ольга Недільська і Марія Волоськовська.

ЗА КОМІТЕТ:
Н. Заблоцький, І. Недільський, А. Афінович, М. Петрик і Д. Зальопаний.

ВІДОЗВА

СОЮЗА ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ГАЛИЧИНИ У ЛЬВОВІ.

До Українського Громадянства в Америці.

„Театр, це зеркало культури нації"...

В визвольній національній боротьбі, в часі великих воєнних подій та великої експанзивної конкуренції націй на світовому ринкові — культура даної нації є одиноким певним оружем, якого вороги наші не зломлять ніякими гарматами та кулеметами. Одним із найбільш важних чинників культури кожної нації — це театр, художній театр, який гідно мігби репрезентувати культуру своєї нації. Український театр в своєму розвиткові в Галичині перейшов багато етапів еволюції опираючись головно на горячім патріотизмі укр. артистів та їх любові до рідного їм театрального мистецтва. Вони з певною самопосвятою відкинули свій власний егоїстичний інтерес, відкинули свої матеріяльні блага і серед нужди та крайно невідрадних умовин для мистецької праці останні свої сили віддають для того, щоб не згинув укр. театр в Галичині, щоб не згинуло укр. національне театральне мистецтво. Звертаємось до жертволюбивости наших братів за кордоном до тих наших братів в Америці, що в грізному становищі нашого політичного життя нераз дали доказ великого патріотизму і готовости на жертви. Хто почуває себе громадянином-Українцем, хто почуває вагу піднесення культурного життя нації, кому дороге укр. мистецтво якого найголовніщим чинником є художній театр, — прочитавши цю відозву хай незабуває на неї, хай не ставиться до неї байдужно — а причиниться якоюсь малою жертвою в користь Союза діячів Укр. Театр. Мистецтва Галичини у Львові.

ЗА ВИДІЛ СОЮЗА Д. У. Т. МИСТЕЦТВА ГАЛИЧИНИ:

М. Крушельницький, секр.

———o———

СПАДКОЄМЦІ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ І НА ХОЛМЩИНІ

Сього тижня канцелярія У. Н. Союза одержала з посвідкою одержання решти спадку по члені Володимирі Стрельчуку отсе писмо:

I.

ПОДЯКА.

Із села Гукова, почта Лянцкорунь, Подільської губернії, камянецького округа, на радянській Україні.

Гуків, 30. січня 1924 року.

До Вповажаного Правління У. Н. Союза.

Першим словом нашого листа просимо вибачити за невчасну відповідь Вам о одержанню нами гроший. Перш усього прошу звернути увагу на те, що нам до почти цілих дванадцять кільометрів і на цей час випало, що заноси снігові у нас дуже величезні, через що нам не можливо було і дістатись до почти.

Отже Шановне Правління Українського Народного Союза в Джерзи Сити цим повідомляємо Вас, що ми, яко спадкоємці Володимира Стрельчука, Прокіп та Ніна, вислані Вами нам гроші через Амерікен Експрес одержали вповні, $115, сто пятнадцять долярів, за котрі приносимо Вам велику дяку. Одержали гроші 21. січня 1924 року. За це Укр. Нар. Союзові і Правлінню його приношу велику дяку від душі і серця, та низкий поклін. Нехай живе така правда; нехай живе його чесне Правління, щоби память і робота їх рук, процвіла на віки вічні. З повагою

П. Стрельчук.

II.

Кромі того канцелярія У. Н. Союза одержала посвідку від Антонини Бенко, спадкоємниці по члені У. Н. Союза Василю Бенку, з місточка Томашева, на Холмщині (тепер під польською окупацією), котра одержала у спадку 300 (триста) долярів, згідно із записом у членській грамоті покійного члена У. Н. Союза.

ҐАХ УКРАЇНСЬКИМ ШАМПІОНОМ

(Допись із Шикаго, Ілл.).

Боротьба, давно заповіджена о українське шампіонство тяжкої ваги між двома українськими силачами-борцями Миколою Ґахом і Миколою Бігуном відбулася в Шикаґо дня 14. лютого с. р. Д. Швець, український аптикар в Шикаґо, і д. Павловський, промотори того змагання, постарались о відповідну нагороду, в формі великого срібного пугара, з відповідною написю — для побідника-шампіона.

Се змагання зацікавило широкі маси не лише Українців любителів спорту, але і польських, німецьких та інших. Простора галя Шенгофена була набита по береги.

По кількох меньших вступних змагань виступили наші силачі, кандидати на українське шампіонство.

Боротьба була завзята. Весь час в першім змаганню вів перед Бігун, атакуючи Ґаха немилосердно. Ґах лише боронився. По 24 мінутах стислої і чистої боротьби Бігун положив Ґаха на лопатки.

В другім змаганню Ґах почав атакувати Бігуна, хоч сей зручно добувався з найприкрійших позицій. Се обурювало дещо Ґаха, який хоч справний, небогато міг заподіяти звинному Бігунови. Ґах взявся шукати іншого способу і тактики. Так лучилась нагода зловити Бігуна за стопу. Сей хват використав Ґах і сильним скрученнєм ноги змусив Бігуна піддаватись. Сей хват, так званий „стапер", був так сильний і раптовний, що заки публика зорієнтувалась, Бігун був уже на обох лопатках.

Оба борці досі мали по одному положенню за собою і сили були нарівні. Щоб виграти боротьбу, треба двох положень з трох. Через сильне викручення ноги Бігун не був спосібний до дальшого борення— се було певне. Лікарі оглянули ногу Бігуна і заявили, що Бігун є в стані продовжати дальшу боротьбу, але коли Бігун явився на естраді при помочі двох товаришів і виглядав як дід із Зорваниці, здавалось, що Ґах відкажеться боротися з калікою, бо і йому нераз таке приключалось. Але титул українського шампіона і срібний пугар взяли верх над вирозумінням і почалась дальша боротьба.

Розуміється, що Бігун в такому стані не міг ставити жадного опору, тому добровільно самий положився Ґахови на лопатки. Таким робом Ґах став шампіоном і дістав шампіонський пугар публики.

На сих змаганнях був і наш европейський шампіон д. Ґаркавенко, борець незвичайної сили і сприту в грецько-римському боренню. Він тепер вправляється в американському боренню, і коли обзнакомиться з ним докладно, то певно виб'ється в Америці на видне місце.

Слідуюча боротьба о шампіонство буде тепер між Ґахом і Гаркавенком.

М. М. Белеґай.

ПОДЯКА

На будову української гр. кат. церкви в старім краю в селі Лопущина, пов. Бібрка, Галичина, зложили жертви в Гартфорд, Конн. слідуючі особи: Никола Ґрибусь 1.50; М. Мишевода, М. Дерех, І. Дерех, В. Мовчук, І. Олєндер, З. Процик і П. Гапук по 1,00; П. Сеник і В. Лукашевич по 75 цнт.; А. Скорик, Р. Стефанів, Д. Кучир, С. Дерех, С. Барабаш, С. Буґіцький, А. Бродрик, С. Копаніцький, П. Мандзюк і Джов Олендер по 50 цнт.; С. Крілина 40 цнт.; Ю. Гринчук, А. Ярий, І. Семюк, К. Волос і о. М. Олексів по 25 ц.; С. Ґрибусь 20 цнт.

Всім жертводавцям щира подяка і спаси Біг!

О дальші ласкаві жертви проситься щирих братів Українців в Гартфорд, Конн. складати на руки п. Романа Стефанів, 40 Commerce St., Hartford, Conn.

ЗА КОМІТЕТ:

Константин Гаврилишин,

63 Hicks St., Meriden, Conn.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Гайдамака, Вунсакет, Р. Ай. — Напасти большевиків приносять тільки честь українським патріотам, бо вказують, що їм тота робота немила, значить для них шкідлива. Це цілком зрозуміле, що щурі не люблять кота, ані трійки, яка їх троїть, ані пастки, яка їх винищує. Тому якраз треба тішитись, якщо вони ворогують і накидуються на нас. Кажуть, що як хто в Галичині не сидів в ляцькому криміналі, то встидається, що його не будуть мати за доброго Українця. От так і тут: Кого большевицькі шмаґи стараються обваляти болотом, то це вже певний знак, що чоловік мусить бути добрий. Маєте правду, що це запроданці, але прозва „яничари" для них невідповідна. Бо годі дивуватись яничарам, коли Турки виховали дітий змалку і заправили їх бути яничарами. Одначе коли дорослий чоловік іде на службу смертельним ворогам свого народу, то це не яничар, а таки найзвичайніщий хрунь, який за гроші продав свою честь, совість і людську гідність. Це потвора, яка не повинна мати місця між людьми.

АВСТРАЛІЯ В ЧИСЛАХ

Австралія має ледви шість міліонів мешканців на цій величезній території. Тай то майже третина всего того населення живе в двох великих містах: Сіднею й Мельбурні. Сідней має майже міліон мешканців (із передмістями), а Мельбурн понад 800.000. Сідней є отже — пише „Дейли Мейл" — трете біле по величині місто в британській імперії. Калькута і Бомбей мають, що правда, понад один міліон мешканців, але ці по більшости не є білі. Від них більший є лише Лондон із своїми майже 8 міліонами мешканців (із передмістями) і Ґлесго з більше як міліон населення. Після них іде Сідней, Бермінгем (900.00) та Ліверпул і Мельбурн з 800.000 мешканців. Цікаве, що в домініях — за виїмкою Індії — саме в Австралії перше місто, котре осягнуло міліон мешканців, хоч перше ліпше розвивалися міста в Канаді. Та тепер уже ні Монтреаль (з 600.000 мешканців), Торонто (500.000) й Вінніпеґ, здається не можуть так розвиватися, як то було з американськими містами минулого століття. Причина цьому така, що Австралія задержує еміґрантів у воріт свого континенту, цебто по міських центрах на побережу, коли тимчасом безмежні внутрішні простори ждуть, поки на них не прийде черга.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

V. (1881—1883)

(17)

Другою характерною особою того кола був Михайло Лободавський, відомий тоді загалові, як Лобода, пекладчик Гоголевого „Тараса Бульби" на дуже „круту" українську мову; се був міцно збудований з довгою жовтою бородою середнього віку чоловік, хорий на манію переслідування — йдучи ,він раз-у-раз оглядався, йому скрізь ввижалися шпиги, що стежать за ним, а тому він скрізь і зо всіма конспірував. По скінченню в 60-х роках духовної семінарії, він не пішов в попи, а взявся учителювати в селі, потім став за волосного (ґмінного) писаря і зібрав величезний етноґрафічний матеріял, який віддав „Юго-Западному Відділові Рос. Ґеографечного" Т-ва в Київі, а його багатий словарний матеріял увійшов потім в словник „Київської Старини", виданий під ред. Б. Грінченка; в 70-х роках він безпричинно еміґрував за кордон і якийсь час працював в Женеві в друкарні Драгоманова, потім у 80-ох роках, вернувшись, оселився в своєму рідному Харкові, де служив в банку і дома потроху перекладав на українську мову Святе письмо, певне таку-ж „круту" як і його „Тарас Бульба", але переклад той не побачив світу і я не знаю, яка його доля.

Не дивлячись на те, що Лобода всього боявся, він не міг утриматися, щоб не мати зносин з українською молодю, не помагати їй освідомлюватися в українських справах; наприклад, він познайомив нас з Пильчиковим, Ефименком, Олександровим та инчими; він опікувався тоді молоденьким учителем Б. Грінченком і підбадьорував його в писані віршів.

Одного разу він прийшов до нас і оповів, що бувши у свого товариша попа, що його квартирантки три курсістки з Лубенщини раз-у-раз говорять між собою по українському; він познайомився з ними і попросив дозволу привести до них трьох студентів Українців, бо у них, як він помітив, бувають переважно самі кацапи студенти; ті згодилися.

— Отож збірайтеся, я поведу вас знайомитися з тими панночками, сказав він нам.

Ми не виявили великої охоти, але він напосівся, кажучи серіозно:

— Ходім! Хто знає, може буде вам по жінці; шкода буде, коли таких Українок заберуть кацапи, а ви одружитесь з якимись московками.

Ми згодилися з такими доводами і пішли. Спочатку панни ті сміялися з нашої західної, майже галицької, вимови, але потім звиклись з нею, та й ми потроху наламались на їхню лівобережну, мнягку, вимову. Через рік пророкування Лободи збулося і Вержбицький та я поженилися з тими курсістками, а Левіцький не женився тільки тому, що його вибір впав на дівчину вже заанґажовану з одним з нас.

Петро Ефименко, з яким нас познайомив Лобода, тоді недавно повернувся з Архангельщини, куди засланий був разом з О. Кониським, Строніним та инчими за ширення українського „сепаратизму". Та він одружився з московкою, яку заінтересував українським рухом і яка посвятила свої здібности на вичування української історії; написала Історію України на премію, оголошену „Київською Стариною", (про що буде мова далі) і нарешті, в 1906 році стала професором Української Історії на жіночих курсах в Петербурзі, а під час революції в 1918 році була вбита в Харкові якимись бандитами.

Петро Ефименко дуже цінна, розумна людина, але тоді, у 80-ох роках, коли я його знав, був хворий напів-инвалід.

Про військового лікаря д-ра Олександрова, автора пєс „За Німань іду" та „Ой не ходи, Грицю", що потім М. Старицький приспособив до сцени, можу сказати тільки, що се була дуже гостинна симпатична людина, у якої найчастіще збіралися старі й молоді Українці.

До того-ж кола треба почасти зачислити і знаменитого ученого фільольоґа А. Потебню, хоч він дуже рідко показувався серед Українців, але всі ставилися донього з великою повагою і в тяжкі моменти раз-у-раз зверталися до нього за порадою, як Кияне до проф. А. Кістяківського; особисто мені не пощастило познайомитись з ним, але в університеті я часто бачив сього дуже приємного на вигляд, з білою бородою, всім відомого вченого.

В заміститєлі собі він готував молодого, але вже сивого, доцента Д. Сумцова, про якого всі тоді говорили, як про абсолютно безталанну людину і дивувалися, як такий розумний чоловік, як Потебня не бачить того; але час показав, що Потебня не помилявся і з Сумцова виробився дуже корисний, хоч може й не блискучий, професор, працівник на полі української науки; хоч він і далеко стояв від українського кола, але коли в 1905 році зявилася можливість, то він перший одночасно з О. Грушевським в Одесі, почав в Харківським університеті читати лекції, хоч і не дуже чистою, а все таки українською мовою.

Того-ж 1882 року катедру історії в Харківськім університеті заняв маленький, худенький, Дмитро Багалій, ученик В. Антоновича, якого я стрічав і з яким в Київі познайомився. Про Багалія говорили спочатку те саме, що й про Сумцова, мабуть під впливом його конкурента, що випустив книжкою свою критику на маґістерську дисертацію Багалія, доводючи, що праця та не самостійна, а нахватана з инчих. І в сьому випадкові час показав, як тоді всі помилялися в Баглієві, з якого згодом виробився дуже солідний історик Слобідської України і добрий лектор-професор. Правда, його роз-у-раз, і не без підстав, обвинувачували в азійвій дипльоматії, в тому, що він ходив по між дощ, щоб не замочитися; особливо Українці обурені були на нього за занадто хитроумну оборону української мови в школах в Державній Раді, куди він був вибраний від професорської Курії; коли українську мову в школах там відкинуто було тому, що на Україні, крім глухих кутків, всі селяне розуміють московську мову, то Багалій доводив, що треба завести українську мову в школах, хоч в тих глухих кутках України, де люде не розуміють московської мови. Але ніхто не може дати більше того, що він має; не всякому дано бути героєм і Багалій, дійсно, ним не був, але на полі української науки він зробив багато, а при дійсно консітуційнім устрої, зробив би багато і на громадському полі, бо він людина вельми працьовита і великого практичного розуму.

VI. (1883—1885).

В. Мальований і студентська Драгоманівська Громадка. — Московські народники. — Арешт Драгоманівської Громадки і мій. — Розгром Єлисаветградського гуртка і арешт та заслання в Сібір д-ра Михалевича. — Мій допит і висилка під догляд поліції.

Якось ввечері приходить до нас Лобода і одвівши мене в другу кімнату, почав таємничо говорити:

— Хоч мені й дуже неприємно, але мушу вас познайомити з одним добродієм, якому в Єлисаветграді наказав др. Михалевич познайомитися з вами.

— Що за добродій і чому вам неприємно його знайомити зо мною? здивовано питаю.

— Під великим секретом, так щоб і ваші товариші того не знали, скажу, що се Володимир Мальований, бувший секретар Одеської Мійської Думи, засланий ґенерал-губернатором Тотлебеном на Сібір і який недавно втікши звідвіля, тепер оселився під призвіщем Григорія Петрова в Харкові. А неприємно мені тому, що ся людина обовязково втягне вас в московську революційну авантуру і ви загинете даремно.

Нічого й казати, що Мальований зацікавив мене, як своєю біографією так і тим, що мій учитель друг др. Михалевич наказав йому познайомитися зо мною. Я одягнувся і ми пішли на кватирю до Лободи, де нас піджидав Мальований.

Се був середнього росту широкий, середнього віку, шпакуватий чоловік, що передчасно посивів, з сірими гострими очима, з яких так і світилась сміливість, відвага.

Він рекомендувався Петровом і передав мені поклони від д-ра Михалевича, якого назвав „Панасом Обережним" та від К. Карого, якого назвав „Сином риби" (батько його Карп т. є. Короп), так я потім, для конспірації, і називав їх в розмові з Мальованим і в цидулках, коли доводилося про них йому писати.

Під час нашої розмови Лобода нервувався, все виходив подивитися — чи хто не підслухує під дверима, хоч ми нічого страшного не говорили, дивився раз-у-раз на годинник і нарешті не видержав і сказав, що йому треба йти на визначене побачення, але по очах його видно було, що він се вигадує, аби збутися нас.

— Ой Лобода, Лобода! Помреш ти ганебною смертю! з гіркою посмішкою сказав Мальований і перший вийшов з хати, наказавши мені з півгодини ще посидіти.

Слова Мальованого були пророчими: Лобода дійсно кінчив життя своє ганебно, але сам він себе опаскудив, сфальшувавши поему „Марію" Шевченка, бо не міг помиритися з тим, що наш ґеній міг написати таку антирелігійну, як йому здавалося, річ, як Марія; а особливо — докладною запискою урядові, в якій доводив, що зібрані на памятник Шевченкові гроші, треба повернути на купівля землі для Шевченкових родичів; як би він тільки аґітував про се серед українського громадянства, то се булаб инча річ, а коли він звернувся до уряду, що тільки шукав приключки, аби конфіскувати зібрані гроші, то се було вже річю ганебною, що обурила всіх і опаскудила Лободу на віки.

В. Мальований, по силі духа, по енерґії був незвичайною людиною; се був вроджений ватажок, привідця, який веде за собою юрбу: здавалося, що коли він крикне натовпові — „за мною!" то всі, нероздумуючись, побіжать за ним; років через 20 по його смерти мені оповідав М. Комар, відомий бібліограф, товариш Мальованого по Катеринославській ґімназії, що одного разу він, йдучи зо скількома товаришами-ґімназистами, стрів двох вартових, що провадили якогось невідомого (політичного) арештанта; раптом Мальований з вигуком: „хлопці! відібєм!" кинувся до вартових, а за ним товариші його, росштовхали сторопілих від несподіванки вартових, чим скористався арештант і втік, а Мальований з товаришами зникли в гущині Потьомкінського парку.

Коли було приходив до нас Мальований і говорив нам, що треба зробити те і те, то не диво, що ми молоді хлопці, наперекір своїм поглядам та переконанням, робили те, чого він вимагав від нас.

Член Одеської Громади, приятель Смоленського, засланий з Одеси на Сібір, Мальований там страшенно нудився і одного разу, коли одеські політичні засланці випивали з горя та знудьги та співали рідних пісень, раптом вигукнувши: „годі, н еможу довше, прощайте!" пішов до дому. Нікому нічого не сказавши, добув десь шапку урядову з кокардою (відзнакою), убрав своє імпозантне ведмеже хутро і підіхавши на візнику до почти, закричав грізним голосом — „лошадей"! (коней), додаючи трьохповерхову московську лайку. Переляканий смотритель почти, принявши його за високого урядовця, зараз подав коней і Мальований полетів на захід. Поки товариші та місцева поліція довідалися, що його нема в Красноярську, він тероризуючи смотрителів станцій і даючи добре „на чай" (на пиво) ямщикам (фурманам), був вже за Уралем, в Европейській Росії. Тут, добувши, по рекомендації з Сібіру, у народовольців пашпорт на імя Григорія Петрова, оселився в 1883 році в Харкові і ото-ж познайомився зо мною та моїми товаришами.

Роспитавшись про життя молоді, про українську студентську громаду, він почав нам доводити про потребу заснування другої громади, радикальної, на Драгоманівських чи ще Кирило-Методієвських принціпах — що Росія повинна бути перебудована на федеративних підставах з самостійних складових частин окремих націй. Через якийсь час він нам назвав прізвища скількох студентів, які моглиб увійти в сю нову громаду. Ми захопилися сією думкою, почали вишукувати людей і потроху, потроху, в початку 1884 року згуртувалися в українську радикальну громаду, вийшовши з студентської української громади, де головував Чепурківський і в якій був описаний мною, Федя Еленський.

Громадка радикальна чи гурток склався: з нас трьох, з Івана Теліченка, талановитого автора розвідки про наказ українським депутатам в „Катерининську Законодавчу Комісію", на жаль, будучи слабкий духом, він, після арешту й тюрми, відійшов від праці української і зробив високу карієру в Управі Катериновлавської З. дороги.

М Соколова, сина харківського столяра, многонадійного студента-медика, якого потім вже лікарем убито на холерних бунтах в Самарщині.

Увійшов в нашу громаду й Хвощинський надзвичайно приємний теж медик, з походження Білорус, потім, як військовий лікар, посланий відбувати службу десь в Сібіру і там безслідно щез;

Селех, Полтавець, теж лікар, рано померший від туберкульозу і ще скілька менш помітних хлопців; був ще один Яковлев родом з Острогорщини, що все навертав нас, але безуспішно, до народовольчеської програми; ми часто збіралися, розмовляли, читали, одним словом готувалися, під закулісним проводом Мальованого, до праці в будущому над перестроєм Російської Держави на федеративних принципах і над відродженням української нації.

Пізніще Мальований, занявшись аґітацією федеративного устрою Росії серед землі, прийшов до вимушеного ними компромісу, ділючи Росію не на національні теріторії, а на області по ґеографічно-економічних умовах, при чому Україну поділено було на три области — Правобережну, Лівобережну та Степову. Склавши з землями відповідний проєкт, він повіз його в 1884 році в Женеву, на підставі якого Драгоманов, думаючи привабити широкі українські земські кола, надрукував відому „Вільну Спілку", про що він натякає в своїй коротенькій автобіографії, називаючи Мальованого літерою М., але вернувся назад до життя в Харкові.

(Дальше буде).

СКОШЕНИЙ ЦВІТ

виїмок з галицьких образків, повість Василя Барвінка (Володимира Барвінського), друге видание, із вступом Богдана Лепкого.

Ціна 75 центів.

Замовлення слати на адресу:

„S V O B O D A",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЯПОНІЯ ПІСЛЯ КАТАСТРОФИ

(Поворот до старинности і примітивности. — Боротьба з західною культурою. — Мікадо і Кльодель).

Ще не вспокоїлося нутро землі цих островів, на яких живе найгустіще населення, - нарід скоро розвиненої культури — косоокі Японці. А вже після першої страшної катастрофи була перша думка і японської влади і всіх народніх представників: як надолужити шкоду, що її нанесла неумолима природа. А шкоди необчислимі. Точного числа годі подати, бо землетруси ще все повторяються. Деякі обчислюють шкоди на 15 міліярдів єнів, инші аж на 25 міліярдів. Самі товариства обезпечень мусять платити понад 2 міліярди приватним сторонам. Влада обіцяла надолужити втрату цим товариствам. Японія має всюди добру репутацію, має і кредити. Має і золотих засобів на 18 міліярдів єнів. Японська влада хотіла би відбудовувати знищені міста на зразок західньої культури. Але тепер у Японії є чимраз більше, навіть визначних людей (які досі були прихильні західній культурі) що ворожо відносяться до всего, що не японське. Вони зробилися недовірчиві ба навіть забобонні.

В народі бере верх думка, щоби міста відновити на японський, а не на новітній західний спосіб. Ба навіть і представницькі кола є за тим, щоби вернути, так сказати, до первісної японської культури, щоби хати ставити з плетінок і дерева, щоби не ставити палат і мурованих будинків.

В перших шістьох тижнях після землетруса порішили були першу часть відбудови: побудувати пристановища для нещасних жертв катастрофи, котрих є 6—7 міліонів, организувати доставу харчів у ці осередки, де прийшло богато робітників, поправили залізничу комунікацію.

Народ уважає катастрофу ділом вищих сил. Ці сили хотіли покарати тих, котрі тиснулися до міста, а покидали село. Всюди замітне однакове змагання: поворот до старинности. Не минув і місяць, а нарід не лише у Токіо, але в цілій Японії вертає до старої ноші, відкинув усі західні звичаї, що втиснулися до краю. Начеб то Захід був винуватий, що стрясласся земля на Сході, або що огонь знищив ці, без ніякого порядку побудовані хатчини. Та в цьому у дечому винні темні причини. У Японії сьогодня все більше розвивається ксенофобія (страх перед чужинцями). Норд каже, що життя, яке настало після війни р Росією, це є достойне традиції, яка боролася за шінтоїзм. Життя Японців останніми часами все більше піддавалося Заходови. Ця страшна катастрофа впала на Японців, щоби показати їм, що вони йшли лихим шляхом. Якийсь час ґазети заімпровізували були кампанію, щоби заохотити владу, аби вона влекшила відновлення „Йошівара" у Токіо. „Йошівара" це велике стоваришення уживання й профанації любови. Дивно нам виглядає, що мешканці японської столиці так зараз після катастрофи можуть думати про насолоду цього рода. А вони роблять це, щоби зломити ініціятиву моралістів і американських феміністок, котрі в останніх часах осягнули в Японії гарні успіхи.

Небаром після землетруса нахлинули до Токіо великі американські підприємці. Вони предкладали японському правительству в найкоротшому часі відбудувати знищені міста і то так, що будучі землетрясення не могтимуть нанести стільки шкоди. Японці на це, з прикметним їм осміхом відповідали, що один старий Токієць сказав: „Пожежі — це токійське цвіття" („Hi-Jedo-hana-des"). Тим хотіли сказати, що їм милійше збудувати столицю-село, таку як була колись давно, як колиб мали скомпромітуватися фінансово. Тому то насамперед основно запізналися з пляном так сказати огнетривалого Токіо, а потім післали в Америку комісію, щоби закупила найдешевший матеріял для тимчасової відбудови Токіо, Йокогами й инших міст.

Японія перед катастрофою була найбогатшою державою на світі. Це богатство зробило було Японців дуже гордими. Почали чужинців, Европейців, Американців — своїх учерашніх учителів — уважати низшою расою. Такі погляди між народом поширювала преса, котра взагалі не стоїть на високій моральній ступені. Вона представляє Европу сиротою, яка сама мало що не пропала і не здохла. Японія після світової війни, своєю високою валютою де могла, давалася в знаки Европі де лише могла. В Японії всі говорять, як то Европа гине з голоду. Японія колись була одна з найдешевших країн на світі, тепер одна з найдорозших. Японія за час війни нагромадила величезні богатства, як головна ліферантка міди союзникам. Японські робітники всюди були знані як найдешевші, а сьогодня жадають і дістають високі денні плати. Процвітав люксус у найріжніщих аж огидливих відмінах. Люксус у Токіо перевисшав Ню Йорк. Гордовитість зробилася чимсь найприроднішим у відношенню Японця до Европейця та переходила вже в погорду. Не стало більше гостинности, а правилом зробилося, що з чужинцем треба поступати як з непотрібною язвою. В торговельній части міста Ніямбоші, яке сьогодня купа румовищ, здавалося чоловікови, що є на Рі де ля Пе. Була тут і жіноча краса Ґейш, прибраних брилянтами, а місце скромности й услужливости, зайняла у них кокетлива пересадність великих куртизан иншої держави.

Після Айнштайнового побуту в Японії і його відчитів — пише дописувач „Стампи" у дописі з Токіо — послідувала національна меґальоманія Японців і в цьому. Часописи почали завзяту кампанію, щоби Японія зайняла Філіпіни. Писали, що ліпше відібрати Америці всі її азійські посілости, як жертвувати военні кораблі вашінґтонським договорам. Дві найбільші партії: военна й морська, обі ультра-націоналістичні, опанували положення. Поняття божеськости відносно цісарської особи роздмухали до смішности. Тимчасом мікадо наче то й непочитальне сотворіння. Доказав це авдієнцією, на якій прийняв французького посла Кльоделя, щоб прийняти від нього повновласти. Мікадо прийняв документи, скрутив наче далековид (люпу) й глядів крізь нього на нового посла. Потім Кльодель, егзотичний письменник, жалувався, що згоріли його твори підчас пожежі після землетруса. Катастрофа отворила очі Японцям і в повній дійсности виявила їх інтернаціональне положення. Переконала їх, що і найбогатший нарід на світі не є певен перед ударами долі, а є залежний і від других. Сьогодня в Японії всі притихли, замовкли імперіялістичні мрії, всі роздумують над цією карою, що їх навістила. Хто зна, яким шляхом піде східна фантазія цього народа молодого щодо поступу і здобутків західньої культури, але старого щодо віри і думки.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Для Народних Домів, читалень як також і приватних хат.

ВЕЛИКИЙ КОЛЬОРОВИЙ ОБРАЗ 28x22 ЦАЛІВ

БОГУН ПІД БЕРЕСТЕЧКОМ 1651 Р.

репродукція славного малярі Івасюка.

ЦІНА $2.00.

Замовлення слати на адресу:

„S V O B O D A"
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

КАТАЛЬОГ
КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів.

Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, єсли народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Книгарня „Свободи" (Українського Народного (Союза) зробила богато для просвіти українського народа, від часу свого основання. Нехайже і на дальше Українці попирають її і замовляють книжки від сего найбільшого видавництва української літератури в Америці і взагалі в Канаді.

* **Коротка історія біблійна,** Старий і Новий Завіт 50
† **Коротка історія Козаччини,** нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про житте та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге видание 65
Коротка Історія Руси до зруйновання Запорожської Січи 10
† **Коротка історія України** (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. 50
* **Короткий виклад політичної економії** А. Богданова (перевів М. Д.) 2.50
* **Короткий огляд українського письменства** від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки 30
† **Короткий підручник до науки німецької мови** 15
† **Кость Гордієнко-Головко,** останній лицарь Запорожжя, історичне оповідання А. Кащенка, видание 3-те 20
* **Кроваві шляхи** (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля 60
* **Кроваві діяманти,** новочасний роман, написав Фон Ром 35
† **Кузь та Грицунь,** оповідание В. Винниченка 10
* **Культура, національність та асиміляція,** П. Понятенка 30
* **Латочка,** оповідание, Володимира Б. 25
† **Летючий корабель,** українська народна казка (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського 10
Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко 50
* **Листи з неба й инші оповідания** 25
1. Лист шинкаря до Люципера і відповідь, 2. Про алькоголь 10
† **Літературні характеристики українських письменників.** І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. 1.25
† **Літературні характеристики українських письменників,** ІІ. Маркіян Шашкевич, з ілюстраціями, нап. Богдан Лепкий, брош. 35, опр. 50
* **Лубенський монастир,** веселі оповідания, О. Прокопупія 10
† **Люби-згуба,** повість Ю. Федьковича, зредаг. В. Верниволя, брош. 20, опр. 30
† **Люборацькі,** сімейна хроніка, А. Свидницького. Брошур. 1.25, в оправі 1.50
† **Людина,** опис будови людського тіла для шкіл та самоосвіти, з богатьома малюнками та барвною таблицею, нап. др. Ів. Раковський 25
Людоїжи і инші оповідания, Степана Костіва 25
† **Малюнковий декляматор,** збірка віршів 15
* **Малоземельні,** повість з життя малоземельної шляхти, нап. Андрій Чайковський 70
Марія й инші оповідания 10
Марта Борецька, історичне оповідание 25
* **Маруся,** повість Гр. Кв. Основяненка 25
1. Маска, 2. Краса, оповідания А. Чехова 10
† **Математика,** практичні поради з аритметики та геометрії, Ів. Андрущенка, опр. 50
† **Мелянхолійний валець,** новеля Ольги Кобилянської 20
* **Методична граматика української мови,** В. Коцовського і І. Огоновського, опр. 40
* **Микола Джеря,** повість Івана Нечуя Левицького, з ілюстраціями Е. Турбацького 60
* **Місяць свідок і другі оповідания** 20
Многострадальний народ, огляд історії українського народу, нап. С. Баран 20
* **Молодий вік,** оповідания для молодіжи, Кн. 1 40
† **Мойсей,** поема Івана Франка, з кольоровим портретом автора, брош. 25, опр. 40
† **На білих скалах,** повість Анатоля Франса, переклав Ів. Галущинський 65
Навернений грішник, оповідание, Б. Пруса 20
† **Назва України,** з картами, нап. С. Шелухін 10
† **На зелених горах,** збірка поезій, О. Олеся 15
† **Найкрасші загадки і забавки для старих і молодих** 20
Напад на Січ, оповідание, Данила Мордовця, і **Павло Полуботок,** поема Ст. Руданського 5
* **Наречена,** оповідание, Георгія Г. Чулкова 15
† **Нарис римської історії,** нап. К. Лоський 60
* **Народ і національність,** популярно-наукова розвідка, др. Стефана Гриневецького 10
† **Народний Декляматор,** з переднім словом і вступними замітками, 107 ріжних віршів, опр. 1.25
† **Народний герой Симон Петлюра** (спроба характеристики), нап. В. Короліа (В. Старий), з портретом Петлюри 20
* **Народні казки ч. 1** 20
* **Народні казки ч. 2.** 20
* **На стрічу сонцю золотому,** повість Марії Колцуняк 50
† **Наука природи,** вступні відомости на І. клясу гімназіяльну та для народних шкіл, нап. Поль Бер, переклад з француської мови під редакцією Т. Губенка, з 183 малюнками, брош. 35, опр. 50
* **Наука про управу землі,** М. М. Белегая 1.00
* **На филях любови** (поезії); **Опир** (галицька легенда), нап. І. Мулярчик 10
† **Національна справа,** нап. Ів. Бочковський 60
† **Національне відродження австро-угорських Українців** (1772—1880 рр.), Вол. Гнатюка 25
† **Начерк історії української літератури,** написав Богдан Лепкий, книжка І. і ІІ., брош. 2.00, опр. 2.75
† **Начерк соціольоґії,** нап. проф. др. Тома Ахеліс, пер. Якименко. В додатку: Понятте соціольоґії по Зіммелю 20
* **Начерк стилістики, поетики і реторики,** др. Конст. Лучаковського 40
На чужині, оповідание за ріжні пригоди в чужім краю, Івана Спілки 15
* **Наша рідна мова, географія України і характер Українця, Поляка і Москаля.** Написав проф. М. Возняк 10
† **Наші казки,** з образками 20
† **Не до пари, Панська воля, Максим Грімач, Отець Андрій, Два сини, Данило Гурч,** народні оповідания Марка Вовчка 20
* **Незвичайні дива природи,** А. П. Нечаєва 20
* **Незвичайні пригоди Матія Сандорфа,** повість в 2-ох томах, Ю. Верного 2.80
† **Некультурна,** новеля Ольги Кобилянської 20
* **Не любо — не слухай, брехать не мішай,** Т. Безшляха 20
* **Не піддавайся біді,** оповідание з селянського життя, др. А. Чайковського 25
* **Не родися красний, але щасний** 20
* **Нетри,** А. Сінклера, брош. 1.00, опр. 1.50
* **Не-читальник,** Л. Мартовича 40
* **Нещасне кохання,** повість з життя на російській Україні 10
† **Німецька селянська війна,** Фридриха Енгельса (переклав з нім. В. Левицький) 40
† **Німецько-український словар,** зладили В. Кмицикевич і В. Спілка, в полот. оправі 5.00
† **Німецько-український словар** (кишеньковий) 65
* **Нічого не було,** оповідание, А. Каменського 15
† **Новелі,** Кн. І., Юрія Сірого 70
* **Новітня суспільність і церква,** др. Т. Бартошека (переклад М. Павлика) 35
† **Образки з громадського і письменського розвитку Русинів** („Спомини з мого життя"), нап. Олександер Барвінський, в двох частях; перша часть з 10 портретами і двома картинами, друга часть з 12 портретами і 13 картинами 2.00
† **Огляд бувальщини українського народа,** переповів В. Андрієнко, з 40 образцями і 3 мапками 20
† **Огляд історії України,** І. Крипякевича, опр. 50
† **Огляд теріторії України,** після д-ра С. Рудницького написав Петро Франко 10
Огонь на услугах чоловіка, (3 ілюстрації). — Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі 15
* **О дванайцяти таблицях,** оповідание після народних казок 25
* **Олюнька,** оповід. з життя ходачкової шляхти в 2-ох томах, др. А. Чайковського 80
Оповідание з військового життя і инші 15
* **Оповідание про сорок розбійників** 20
Оповідания Олекси Стороженка 15
Оповідания Пантелеймона Куліша 15
* **Оповідания про заздрих богів,** Мих. Драгоманова 10
* **Опришок і другі оповідания** 20
* **Оригінальний чоловік і инші оповідания** 25
† **Орися, Дівоче серце, Січові гості,** оповідания П. Куліша 20
Орлеанська дівчина, історичне оповідание про француську героїню Іванну д'Арк 20
† **Осаул Підкова,** оповідание, В. Будзиновського 60
† **От собі казочки,** нап. Рудиярд Кіплінґ, пер. В. Ткачкевич, з двома образк., брош. 20, опр. 30
† **От собі сторійки,** нап. Рудиярд Кіплінґ, переклав Вас. Ткачкевич, з трьома образцями, брош. 35, опр. 50
† **Пани й пани** (про нашу літературну мову) М. Левицького 20
† **Пан Потоцький,** оповідание 15
* **Панські жарти,** поема з останніх часів панщини, Ів. Франка 40
* **Папа чи Христос,** Ілії М. Глови 60
* **Пачкар,** оповідание, Б. Лепкого 10
Перед осуд народа. „Нечесть" між „чеснотою", нап. др. Семен Демидчук 20
† **Перезви,** вірші В. Валентіна 10
* **Переказы старинного світа,** др. Ів. Демянчука 35
† **Перехресні стежки,** повість Ів. Франка, брош. 1.75, опр. 2.00
† **Перша читанка** (Буквар, уложили: Антін Крушельницький, Омелян Попович і Богдан Лепкий) з образками Ол. Кульчицької, опр. 55
† **Перли міжнародного красного письменства** (Серія англійських клясиків, ч. 1. Чарльс Дікенс: Сверщок на печі, домашня казка, з біографією автора) 40
† **Писання Богдана Лепкого,** з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним Вас. Верниволею. Том І. Вірші, том ІІ. Проза. Брош. 4.25, в пол. оправі 5.50
* **Північний бігун колискою народів,** Евгена Єлачича 15
† **Північно-західна Україна,** Мирона Кордуби 40
† **Під Корсунем,** історична повість А. Кащенка, видание 3-те 45
† **Під одну булаву,** історичне оповідание, Вяч. Будзиновського 60
* **Під прапором свободи,** вибір патріотичних деклямацій 30
* **Підручник движимих образів,** як оперувати машинами і їх сполученнями, Юр. Костура 75
* **Під шум млинських коліс,** оповідание в 2-ох частях, В. Держируки 20
* **Пісні щирої любови,** поезії Марка Скритого 50
* **Плаваючий остров** 10
* **Повість о тім, як мужик двох генералів вигодував,** нап. М. Салтиків-Щедрин, пер. з рос. Гр. Мак. 5
† **Поганий день Василя Івановича,** оповідания Д. Мамина-Сібіряка, пер. Є. Вировий, з малюнками Ю. Магалевського, видания 4-те 10
* **Подорож до місяця,** Ю. Верного 40
† **Поезії** О. Олеся 50
† **Поза межами болю,** картина з безодні, нап. Осип Турянський 60
† **Полонений на Кавказі,** нап. гр. Толстой, правдива подія з російського, брош. 20, опр. 30
* **Попадя в зільници,** гумористичне історичне оповідание з передодня революції, О. Проколупія 15
† **Попович Ясат, Правда та неправда,** українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 9-ма малюнками Ю. Магалевського 10
* **Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими** 15
* **Порадник для залюблених або Як писати любовні листи** 35
Порадник лікарський і Що Іван на тамтім світі бачив 20
† **Початкова географія** для народніх шкіл, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький, брош. 60, опр. 75
* **Початок родини, приватної власности і держави,** Ф. Енгельса 75
Починок, оповідание, Б. Лепкого 15
* **Пригоди наймолодшого брата,** В. Гнатюка 15
† **Пригоди статечної миші,** нап. Д. Мамин-Сібіряк, видання 3-те, з малюнками художника М. Погрібняка 10
† **Приказки Евгена Гребінки,** з портретом автора й передмовою Б. Л. 20
† **Прикарпатська Русь,** сучасний стан, нап. др. Лука Мишуга 10
* **Припізнений московський пашпорт,** оповідание, М. Твейна 10
* **Природна метода лічення** 15
* **При стрілецькій ватрі,** оповідание Абгара Солтана 40
* **Притча про садівника та инші оповідания,** Мстислава Руса 40
† **Причепа,** повість Ів. Нечуя-Левицького, брошурована $1.75, в оправі 2.00
† **Причини аграрної революції на Україні і шляхи до розвязання аграрної справи,** інж. Мик. Байера 10
† **Про алькоголізм,** нап. Микола Чайковський, з 11 ілюстраціями 10
Про батька козацького Богдана Хмельницького. Написав Михайло Грушевський 30
* **Провідник,** практичний підручник до науки англійської мови 1.50
* **Про жіночу неволю в історичнім розвою,** Мик. Ганкевича 30
† **Промінь сонця,** оповідание В. Винниченка 5
Промови, деклямації і желания на весілях, хрестинах і забавах 10
* **Про полові справи,** нап. др. Михайло Кос, четверте змінене видание, з образками 30
* **Про походження та розвиток мов,** або як і коли народи навчились розмовляти кожний своєю мовою, нап. Н. Рубакін, зукраїнізував П. К. 25
* **Пророцтва арабської цариці Михальди** 20
† **Про світ Божий,** бесіди по природознавству, Ю. Сірого 40
Проти алькоголю 20
† **Про тифи — черевний, плямистий та поворотний** (з малюнками), нап. др. Ст. Суковаченко 20
* **Про українських козаків, Татар та Турків,** М. Драгоманова 25
Про Христофа Колюмба та відкритте Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тільки виховання. — Ріп Ван Вінкель, Вашінґтона Ірвінґа. — Дні нашої слави і недолі 15
1. Про Шевченкові твори. 2. Оферма, оповідание з військового життя 20
† **Психольоґія,** з 14 образками в тексті, нап. др. Вільгельм Єрузалем, із шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун 1.00
† **Психольоґія,** начерк науки про людську душу, нап. др. Іван Раковський, брош. 65, опр. 1.00
* **Птичка-червоногорличка** і инші оповідания, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Волод. Держирука 10
* **Рай і поступ,** Мих. Драгоманова 40
* **Рахункова книжочка,** опр. 50
† **Революція в Росії** (від 1861 року до найновійших часів), Т. Ф-н. 15
* **Ревун,** сатира, Ос. Маковея 25
Релігійні вірування старинних народів, подав Стефан Макар 20
† **Рись-мати, Брат і сестра в лісі,** українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 8-ма малюнками Ю. Магалевського 10
† **Рідна Школа,** читанка перша, Спиридона Черкасенка 30
† **Рідна Школа,** читанка трета, Спиридона Черкасенка 60
† **Рідне письменство,** др. В. Сімовича 10
† **Рідне слово,** збірка повель і оповідань українських авторів 1.00
Різдвяна ніч (з 10 образками), Миколи Гоголя 20
* **Рінальдо Рінальдіні,** страшний провідник розбійників, романтичне оповідание з минулого століття 25
* **Робінзон Крузо,** з образками 1.00
* **Робітничі пісні.** Зібрав В. Головацький 25
* **Розбишаки в паломничій одіжи,** оповідание для народу 10
* **Розбійник Кармелюк,** історичний роман в 6-ох томах, Мих. П. Старицького 2.40
* **Розвій поглядів на вселенну,** А. Діксона Вайта 40
* **Розмова Поляка з Русином,** веселий вірш, в котрім Русин висміває польську пиху 10
† **Розмова про недуги та здоровля,** нап. др. Вадим Зелінський 10
* **Розмова тверезого пияка Василя з горілкою,** нап. Мартин Гринишин 5
Росія й Україна, М. Михайленка 25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок доплатити 10 центів на реґістер. За недоручені книжки коли замовляючий не прислав на реґістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подаємо у повищій адресі.

„SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City. N. J.